

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, lata 2023-2025

Sprawozdanie z monitoringu rozmiazga kolweńskiego *Pytho kolwensis* w roku 2024

Krzysztof Sućko

Rozmiazg kolweński *Pytho kolwensis* (fot. Jerzy M. Gutowski)

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Spis treści

I. Informacje ogólne	3
II. Region biogeograficzny kontynentalny.....	5
<i>1. Stan ochrony gatunku.....</i>	<i>5</i>
Ocena stanu parametru populacja	5
Ocena stanu parametru siedlisko.....	6
Ocena stanu parametru perspektywy ochrony	7
Ogólna ocena stanu ochrony gatunku	7
<i>2. Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach</i>	<i>7</i>
Stwierdzone oddziaływania.....	7
Przewidywane zagrożenia	8
<i>3. Stosowane i zalecane działania ochronne</i>	<i>8</i>
Piśmiennictwo.....	9

I. Informacje ogólne

Kod, nazwa polska i nazwa łacińska gatunku

1925 rozmiar kolweński *Pytho kolwensis*

Region biogeograficzny

CON – region biogeograficzny kontynentalny

Koordynator główny

Michał Ciach

Koordynator krajowy

Krzysztof Sućko

Eksperti lokalni

Jerzy M. Gutowski

Eksperti dodatkowi

brak

Informacja o ewentualnych zmianach w metodyce monitoringu

Badnia prowadzono zgodnie z metodyką opisaną w przewodniku monitoringu.

Informacja o wykorzystaniu wyników z innych projektów

Nie wykorzystywano.

Stanowiska monitoringowe

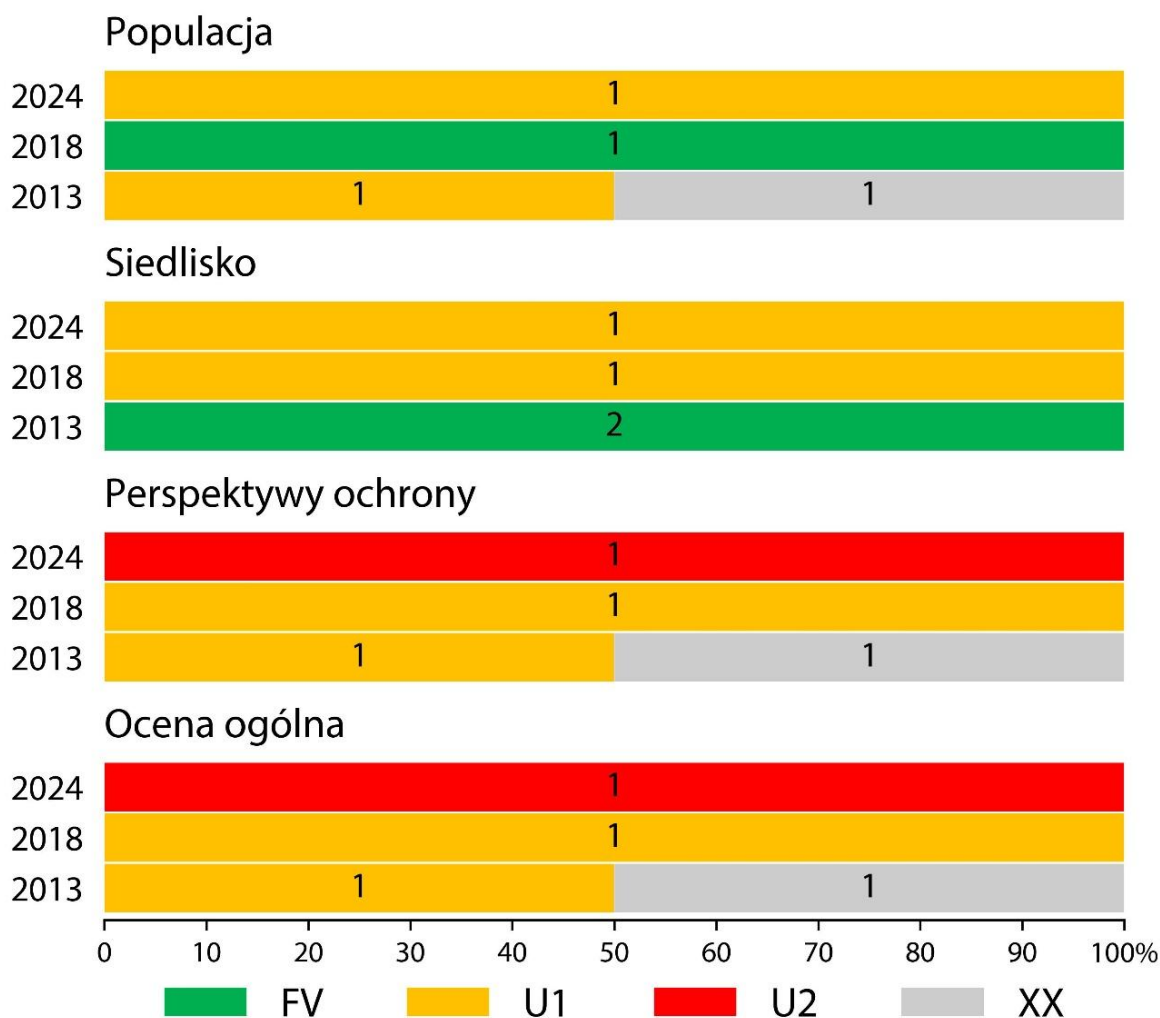
Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk gatunku monitorowanych w roku 2024.

Tab. 1. Liczba stanowisk badanych w poszczególnych cyklach prac monitoringowych.

Cykl	Rok/lata badań	Liczba monitorowanych stanowisk	Liczba nowych stanowisk
		CON	CON
2013-2014	2013	2	0
2015-2018	2018	1	0
2023-2025	2024	1	0

II. Region biogeograficzny kontynentalny

1. Stan ochrony gatunku

Ryc. 2. Liczba stanowisk z daną oceną parametru i oceną ogólną stanu ochrony.

Ocena stanu parametru populacja

W 2024 r. gatunku nie stwierdzono na badanym stanowisku „Białowieski Park Narodowy – Orłówka”. Wskaźnik „liczebność” otrzymał ocenę U2 a wskaźnik „obecność gatunku” – ocenę U1. Co prawda w okresie ostatnich 12 lat (w 2018 r.) stwierdzono obecność gatunku, ale ocenę FV dla tego wskaźnika uniemożliwiły duże zmiany na stanowisku (wypadnięcie świerka, zarastanie drzewami liściastymi). W efekcie ocena stanu populacji spadła z FV w 2018 r. do U1 w 2024 r.

Ocena stanu populacji gatunku w regionie kontynentalnym: U1

Tab. 2. Zestawienie ocen wskaźników stanu populacji.

Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
liczebność	0	0	1	0
obecność gatunku	0	1	0	0

Ocena stanu parametru siedlisko

Oceny parametru siedlisko dokonano w oparciu o sześć wskaźników. „Jakość martwego drewna świerkowego” i „stopień naturalności ekosystemu leśnego na stanowisku” były na poziomie stanu właściwego. Ilość martwego drewna była jednak niezadowalająca (ocena U1). Pozostałe trzy wskaźniki dotyczące składu gatunkowego drzew na stanowisku oraz udziału i wieku świerków na stanowisku i w jego otoczeniu otrzymały oceny złe (U2). Zgodnie z metodyką monitoringu gatunku daje to ocenę U1 dla stanu siedliska na stanowisku (5 punktów za oceny wskaźników). Jest to ocena podobna jak w 2018 r. , ale w porównaniu do poprzedniego badania pogorszeniu uległy oceny wskaźników: „skład gatunkowy drzew na stanowisku” oraz „udział i wiek świerków na stanowisku” (oba z U1 na U2). Związane jest to z malejącą liczbą starych i grubych świerków oraz z przesuszaniem i eutrofizacją siedlisk, nie tylko w obrębie stanowiska, ale również na całym obszarze Puszczy Białowieskiej. Oceny pozostałych wskaźników parametru siedlisko nie uległy zmianom, ale należy przypuszczać, że w kolejnym okresie monitoringowym obniżeniu ulegną również wskaźniki dotyczące ilości i jakości martwego drewna świerkowego.

W skali regionu biogeograficznego kontynentalnego proponuje się ocenić stan siedliska gatunku jako zły: połowa badanych wskaźników na poziomie U2 i trend spadkowy w jakości siedliska.

Ocena stanu siedliska w regionie kontynentalnym: U2

Tab. 3. Zestawienie ocen wskaźników stanu siedliska.

Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
ilość martwego drewna świerkowego	0	1	0	0
jakość martwego drewna świerkowego	1	0	0	0
skład gatunkowy drzew na stanowisku	0	0	1	0
stopień naturalności ekosystemu leśnego na stanowisku	1	0	0	0
udział i wiek świerków na stanowisku	0	0	1	0
udział i wiek świerków wokół stanowiska	0	0	1	0

Ocena stanu parametru perspektywy ochrony

Ze względu na gwałtownie następujące zmiany klimatyczne, perspektywy ochrony gatunku na stanowisku, a zarazem w całej Puszczy Białowieskiej, należy określić jako złe (U2). Jest to ocena gorsza w porównaniu z rokiem 2018 (U1). Rozmiazg kolweński *Pytho kolwensis* jest troficznie związany ze świerkiem *Picea abies*, a jego rozwój przebiega pod korą grubych pni powalonych przez wiatr i leżących do kilku lat na terenach o dużej wilgotności (olsy, łęgi, wilgotne grądy). Obniżenie poziomu wód gruntowych spowodowało nie tylko eutrofizację i zarastanie środowisk hydrogenicznych, ale również przyspieszyło zamieranie starych drzew prowadząc do odmłodzenia drzewostanów z udziałem świerka. Następstwem tego zjawiska jest mniejsza liczba dogodnych do zasiedlenia środowisk, co w konsekwencji zwiększa prawdopodobieństwo zmniejszenia się populacji, a co za tym idzie całkowitego wyginięcia gatunku w Polsce.

Ocena perspektyw ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: U2

Ogólna ocena stanu ochrony gatunku

Ze względu na obniżający się poziom wód gruntowych skutkujący przesuszaniem i zarastaniem wilgotnych obszarów lasu, a także drastycznie malejącą liczbą dogodnych do zasiedlenia drzew, stan ochrony gatunku należy ocenić jako zły (U2). Liczebność rozmiazga kolweńskiego jest ściśle związana z liczbą martwych świerków w środowisku, a ta maleje. Kierunek postępujących zmian - pogorszenie stanu ochrony.

Ogólna ocena stanu ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: U2

Kierunek zmian: pogorszenie stanu ochrony

2. Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach

Stwierdzone oddziaływania

Rozmiazg kolweński *Pytho kolwensis* jako gatunek troficznie związany z martwymi, leżącymi świerkami podatny jest na szereg oddziaływań związanych z ewolucją biocenotyczną i sukcesją (K02). Pogarszanie się stanu populacji gatunku związane jest ze zmniejszaniem się udziału świerka w zbiorowiskach łęgowych Puszczy Białowieskiej i zastępowaniem go przez drzewa i krzewy liściaste (olsza, grab, klon, leszczyna). Prowadzi to do zacienienia dna lasu i pogorszenia się warunków do rozwoju rozmiazga kolweńskiego. W 2024 r. po raz pierwszy do oddziaływań wpisano inne zmiany ekosystemu (J03), co jest związane ze zmianą składu gatunkowego i uwilgotnienia na stanowisku. Wśród oddziaływań abiotycznych, w miejsce wykazywanych w 2013 r. i w 2018 r. powolnych procesów naturalnych, pojawił się problem zmiany czynników abiotycznych (M01), co związane jest ze wzrostem średniej temperatury powietrza

i spadkiem poziomu wód gruntowych. Obydwa te zjawiska niekorzystnie wpływają na środowisko życia rozmiarza kolweńskiego. Ostatnim, ale być może najważniejszym, jest proces zmniejszenia się populacji lub wyginięcia gatunku (M02.03), jako konsekwencja oddziaływania tych wszystkich niekorzystnych czynników.

Przewidywane zagrożenia

Zaobserwowane zagrożenia mają zasadniczo podobny charakter jak negatywne oddziaływania. Są to czynniki związane z dalszymi zmianami pochodzenia abiotycznego oraz ewolucją biocenotyczną. W takich warunkach mogą pojawić się również inne, nieznane zagrożenia (np. infekcje grzybowe), które w przyszłości mogą oddziaływać na populację rozmiarza kolweńskiego, powodując spadek liczebności czy nawet wyginiecie gatunku na stanowisku.

3. Stosowane i zalecane działania ochronne

Ze względu na lokalizację stanowiska w obszarze ochrony ścisłej Białowieskiego Parku Narodowego nie są stosowane żadne dodatkowe działania ochronne. Pomimo niekorzystnego kierunku zmian stanu ochrony gatunku nie są znane żadne sposoby na ich powstrzymanie i odwrócenie.

Piśmiennictwo

1. Burakowski B. 1962. Obserwacje biologiczno-morfologiczne nad *Pytho kolwensis* C. Sahlb. (Coleoptera, Pythidae) w Polsce. *Fragm. faun.* 10, 12: 173-204.
2. Gutowski J. M. 2015. 1925 Rozmiazg kolweński *Pytho kolwensis* C. R. Sahlberg, 1833. W: Makomaska-Juchiewicz M., Bonk M. (red.) – *Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część czwarta. Biblioteka Monitoringu Środowiska*, Warszawa, ss. 188-209.